

A Fináczy Ernő hetvenedik születésnapját ünneplők hosszú sorából — úgy érzem — nem hiányozhatik a magyar ciszterci Rend. Illő, hogy hódolattal hajoljon meg előtte, a kiváló tudós, a nagy pedagógus, a nemzetnevelő előtt az a ciszterci Rend, amely középiskolaival már több mint száz éve szolgálja a magyar kultúrát. Ki kell előtte fejeznünk nagyrabecsülésünket és mély tiszteletünket azért az önfeláldozó és áldásos munkáért, amelyet mint tudós és pedagógus a magyar középiskolának magas színvonalra való fölemelése érdekében végzett.

A tisztelethez és nagyrabecsüléshez hozzácsatoljuk hálás köszönetünket is, hiszen rendi tanáraink nagy részének egyetemi előadásaival és nagyhatású műveivel ő volt a mestere. Sokat köszönhetnek neki intézeteink, amelyekben mint érettségi elnök vagy mint a Közoktatási Tanács kiküldöttje megjelent. Egy-egy ilyen látogatása mindig nagy hatással volt az intézet fejlődésére. Sohasem húnyt szemet a hiányok vagy hibák fölött, amelyeket éles szeme mindig meglátott s a látogatása befejeztével tartott gyűléseken nagy bölcseséggel mutatta meg a fejlődés útjait és módjait. Szavaiból mindig ki lehetett érezni azt a megbecsülést, amellyel a magyar tanítórendek munkája iránt viseltetik.

Mikor szívünkben a nagyrabecsülés és hála érzésével hajlunk meg előtte, úgy érezzük, hogy nekünk még több okunk is van Fináczy Ernő ünneplésére. A középiskola három alsó osztályát u. i. Fináczy Ernő a ciszterci Rend pécsi gimnáziumában végezte, s így a Rend nagynevű és kiváló volt növendékét látván benne, különös melegséggel és szeretettel telik meg a szívünk, s büszkeséggel tekintünk rá, mert őt a magunkénak vallhatjuk.

Nem akarjuk mi magunknak tulajdonítani, hogy Fináczy Ernő ilyen magasra emelkedett, hiszen ki tudná meghatározni mindazon tényezőket, amelyeknek hatása alatt egy fölfelé ívelő emberi életpálya magasra emelkedik. Kétségtelen, hogy Isten kegyelmén kívül, amely Fináczy Ernőt kiváló tehetséggel ajándékozta meg, sok minden hatott rá, hogy azzá fejlődjék, ami. De hogy a fogékony gyermek lelkére nagy hatással volt a pécsi gimnázium s azok a kiváló ciszterci tanárok, akik a legszebb reményekre jogosító Fináczy Ernő lelkét gondozták és formálták, arról meggyőzően tanuskodik Fináczy Ernő kondoleáló levele, amelyet utolsó pécsi tanárának: Maczki Valérnak elhúnyta alkalmával (1920-ban) hozzám, az egri perjel-igazgatóhoz intézett.

Ezen levelében velünk együtt elsiratván régi kiváló tanárát, nagy erővel támadnak föl lelkében a rég letűnt idők kódéből gyermekkorának kedves emlékei, amikor ő a ciszterci Rend pécsi gimnáziumának volt kisdiaákja és hálás tanítványi szívében át fényben ragyogva tűnnek fel előtte régi kedves tanárai. A hálás ragaszkodásnak ez a meleg érzése előszóval is sokszor megnyilatkozott nála, bizonyosságot téve arról, hogy fogékony lelke a pécsi ciszterci gimnáziumban egy egész életre szóló mély hatásokat kapott, amelyeket nem tudtak elhomályosítani a hosszú évek.

Igen, úgy érzem, hogy mindig magunkénak vallhattuk őt. A miénk volt ő egész életén át, mint tudós és nemzetnevelő; mert mindig hűségese hirdetője és követője volt azon magas erkölcsi eszményeknek, amelyeknek tanári munkájukkal szolgálatában állottak és állanak a magyar ciszterciták.

Ősz Mester! Meghatva állunk Előtted most, amikor a trianoni békeparancs által megcsonkított és porig megalázott magyarság a nagy magyar nemzetnevelőt ünnepli Benned. Meghatva állunk Előtted mi, kiváló elődeinknek méltatlan utódai. Fogadd szívesen a mi hódolásunk, nagyrabecsülésünk, hűséges ragaszkodásunk és hálás szeretetünk kifejezését. Gondolj arra, hogy a mi gyöngeszavunkkal régi jó tanáraid szólnak Hozzád, akiknek magyar ciszterci lelke bennünk él tovább, s akkor kedvesebb lesz Neked a magyar ciszterci Rend üdvözlete, amely az ősi Bakonyból, a vadvirágos Mecsek és a Bükk aljáról, az ősi koronázó városból és a nagy magyar Alföld déli részéről a szeretet szárnyán száll Hozzád!

Ave princeps paedagogorum Hungariae!

WERNER ADOLF.

FINÁCZY ERNŐ.

Fináczy Ernő előkelő tudományos egyéniségében elsősorban a nevelés multjának legnagyobb magyar bűvarát tiszteljük. Először a magyar közoktatás multja vonzotta;¹ kutató iránya később a nevelés egyetemes történelmévé szélesedett.

A nevelés történelme egyrészt a szellemi javak nemzedékről-nemzedékre való átszarmaztatásának multját, vagyis a nevelő-oktató intézmények koronkénti állapotrajzát és fejlődését mutatja be; másrészt a nevelésnek a történet folyamán fölmerült tudományos elméleteit vizsgálja. Előbbi feladata lényegében művelődéstörténeti, az utóbbi pedig filozófiai természetű. Minden filozófiai rendszer ugyanis az értékek bizonyos hierarchiájában hangzik ki. A filozófusnak természetes törekvése, hogy értékfelfogásának, életeszmenyeinek a valóságban is érvényt szerezni, a társadalmat értékideáljai értelmében átformálni iparkodjék. Az értékeszmenyeknek az emberiségtől végrehajtani kívánt megvalósítása elsősorban az új nemzedékek nevelése útján biztosítható. Ezért minden nagyobb filozófiai rendszernek megvan a maga neveléselmélete; egyszersmind innen érthető, hogy a neveléstudomány történetében a legnagyobb hatású, új irányokat szabó teoretikusok mind filozófusok (Platon, Aristoteles, Locke, Rous-

¹ A magyarországi közoktatás története Mária Terézia korában. I. 1899. II. 1902.

Az ókori nevelés története. 1906. 2. kiad. 1921. A középkori nevelés története. 1914. 2. kiad. 1926. A renaissancekori nevelés története. 1919. Az újkori nevelés története. 1927.